

Abril.

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.

— Telèfon 17135 —

Preu: 50 cèntims

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 14

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 26 NOVEMBRE 1938

Editorial

Setmana darrera setmana, venim sostenint el nostre criteri polític referent a l'obra de reconstrucció econòmica del nostre país, tan necessària per a accelerar la victòria de la causa republicana. Igualment setmana darrera setmana hem esperat les notes facilitades pel Secretari del Consell Executiu de la Generalitat i enlloc hem vist reflectides les rectificacions d'errors i elaboració de nova legislació encaminada a aquella tasca reconstructiva de l'economia de Catalunya. I consti que en l'actual Govern de la Generalitat hi ha aquelles forces polítiques que tenen el deure patriòtic de resoldre aquest problema que afecta a òrgans tan vitals de la nació. La seva responsabilitat cada dia augmentaria de no portar-se immediatament a la realitat aquests projectes per nosaltres preconitzats, però que tenen l'aval dels propis programes dels partits governamentals i dels de classe, almenys les declaracions conformistes dels seus més significats dirigents en alguns aspectes.

En síntesi: havem demanat la derogació del Decret en virtut del qual són col·lectivitzades totes les noves indústries que s'instal·lin des del 19 de juliol del 1936, sigui quin sigui el seu nombre d'obrers. L'anul·lació de l'ordre creant els anomenats «agrupaments industrials» moderns monopolis a imitació dels del gran capital. L'atorgament de la representació als Consells d'Indústria i les seves Federacions, al Consell d'Economia, de Treball i a altres organismes on hi siguin representades les forces que cooperen a la producció i a la distribució, de l'anomenada menestralia: petita indústria i comerç. Fer viable constitucionalment el Decret de Col·lectivitzacions dins l'ampli marge de socialització que el Codi fonamental de la República permet i tallar ràpidament l'aplicació abusiva i parcial que ve fent-se de l'esmentat Decret, en perjudici de la classe mitjana catalana.

Són aquests a grans trets els aspectes que hom reclama siguin tractats pel Govern autònom de Catalunya, i que el sentiment majoritari del país, esdera siguin resolts satisfactoriament.

Amb això el respecte a la iniciativa privada i a la propietat legítimament adquirida en especial de les eines i útils del treball, seria no una il·lusió o lletra morta, ans, el compliment estricte de les essències principals dels principis liberals i democràtics, que és a fi de comptes l'aplicació de la Constitució que lliurement es donà el poble en la revolució del 14 d'abril del 1931.

Femina

L'AMIC CAIGUT

A Hèlios Fernández, heroi anònim

Ha caigut com els valents, lluitant fins a l'últim moment, donant la cara i el pit a l'enemic per a vèncer-lo i la vida per la Pàtria.

Es un heroi més dels que formen la llista d'Honor de la salvació de la Pàtria. És un més dels anònims herois que fan la gran Pàtria. Ha sabut ésser tot UN HOME!

I sols comptava divuit anys!

La seva joventut, el seu dinamisme, el seu saber, els seus i els seus afectes, la seva vida tota, aquesta vida que s'oferia prometedora de grans coses i nobles ambicions per l'esdevenidor, tot ho ha immolat al servei de la Pàtria i pel seu triomf.

El coneguérem un bon dia d'aquest estiu passat, un dia d'aquests tan nostres, tan barcelonins. Ens el presentà un amic d'ell i nostre i com a bons amics que som amb el seu germà; ens el presentà en plena Rambla de les Flors, tocant una gran parada — una parada semblant un prat minúscul traslladat allí per obra de màgia, un prat perfumat i colorit—. I allí

al costat de les roses totes delicades i dels clavells vermells i d'olor penetrant, semblava una altra flor magnífica i única — oh no, no fem pas la comparança pel que pugui semblar-li ell de delicat, de femení, no; ell era tot un home, jove, enjogassat, però tot un home; la comparança la fem pel que tenia la seva vida de fresca i nova (jove) i bella i perfumada—; una flor que s'ha posat a grateient al pas devastador de l'allau homicida per tal que els seus pètals — la seva existència, els seus somnis, el seu ésser — s'ajuntessin als altres que fan de catifa flonja i perfumada per on passarà la gran Victòria nostra i amb ella la Pau i la Justícia mundials.

S'ha posat a grateient al pas devastador de l'allau homicida, hem dit. I és cert.

Enamorat de la Pàtria, andalús, vivia — de ja anys — amb els seus pares a l'estranger. I quan la guerra ens fou declarada, la seva sang ardent es revoltava dintre seu. Ell volia venir, volia venir

a lluitar a la seva i Pàtria i per la seva Pàtria, volia ajudar a alliberar la seva Sevilla enyorada de la bota de l'opressor; i un bon dia es presentà a Barcelona.

El seu germà no ho volia — recordes que m'ho digueres, amic Francesc? —, no ho volia per aquest egoisme tan humà que de vegades ens fa semblar insensibles a la dolor dels altres. Tu el volies molt a l'Hèlios, amic, el volies d'aquesta manera paternalment com estimem els germans grans. Però el petit, el teu marrec — quin gran home! — sabé convèncer-te i marxà, marxà vers aquestes terres de l'alt Aragó, teatre de tantes heroïcitats i gresol del nostre triomf.

I es portà com un home, sols com els homes saben portar-se.

Ha mort com un heroi, et deia el comunicat militar. I poques vegades com aquesta deu ésser certa l'aplicació. Sols havia de veure-li els ulls — aquells ulls petits, d'infant entremaliat — com li llu-

ien estranyament el dia que marxà vers les trinxeres.

Ha mort com un heroi; i ell ho sabia que moria. I encomanà als amics diguessin als seus pares que no el ploressin, que donar la vida per la Pàtria no és motiu de tristesa; i que et diguessin a tu, amic — el seu germà — que n'estessis tranquil d'haver-lo deixat marxar al front, ja que la seva vida faria — junt amb les altres — que tu i molts com tu no hi haguéssiu d'anar a la lluita; i somreia, somreia nimbant d'una aurèola d'humanitat i arborat d'amor patri.

Has plorat molt, amic, en saber la mort del teu estimat germà. Ho comprenem perfectament. Com a consol et diem que plorem amb tu la teva pena, i que pensis que a tu et cabrà l'orgull de tenir un germà heroi que haurà fet amb l'ofrena de la seva preciosa vida, que la història de la Pàtria s'escrigui amb lletres d'or,
ANTONIA ABELLÓ

CAMINS DE DOLOR

Poemes de la nostra guerra

X

ROSES DE SANG

Mai com ara et sento en mi,
Catalunya, mare meva...
Ja no m'espanta el morir
si ma vida ha d'ésser teva.

Una rosa ha de florir
tenyida de la sang meva;
rosa que tu has de lluir
símbol de lluita sens treva.

Altres roses floriran
que de sang es tenyiran
d'altres fills que per tu es baten;

per la teva llibertat
fins la mort els serà grat
als teus fills que lluitant maten...

LLETRA DEL FRONT

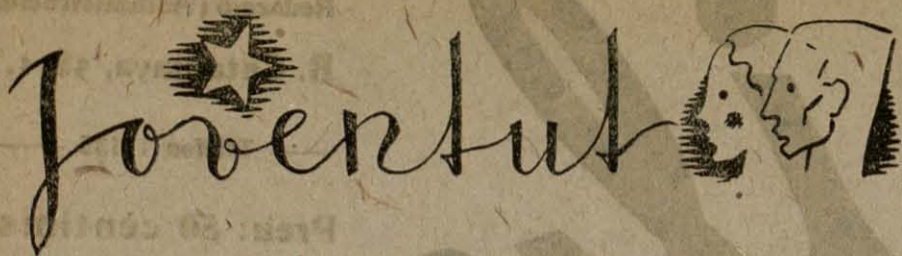
Tants dies que l'esperava
presentint una dissort!...
Tantes nits l'he somniada
amb una angoixa de mort!...

Quan arribava l'albada,
quin sobresalt el meu cor!...
Papallona esbojarrada,
martiri del meu record...

I avui, per fill... l'he rebuda,
tan esperada i temuda
aquesta lletra del fill!...

Optimista, riallera,
esbargint-me la quimera
pesombre d'un greu perill!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

ACTIVITATS JOVENÍVOLES

La guerra vertaderament porta una pertorbació en la marxa de les organitzacions juvenívoles de la nostra terra, però, no per això, han de deixar-se de banda certs aspectes tan orgànics com de definició de principis en tots els moments àlgids de la nostra lluita. És amb admiració que seguim els moviments de joventuts de sectors com el comunista i anarquista, qual activitat ultrapassa sobradament, la del moviment juvenívol nacionalista d'esquerra. Aquells celebren les seves conferències periòdiques de contacte entre ells i a l'entorn d'afirmació de principis, així com de Congressos que van perfilant, les seves orientacions de cara als moments actuals de la guerra.

Les activitats de la resta de les joventuts catalanes no han estat a l'altura de les circumstàncies. S'han entretingut més en dirimir o plantejar qüestions de tipus personal, com per exemple, la publicació per la Secció de Premsa i Propaganda de les J.E.R.E.C. d'una lletra personal a uns catalans qual gestió haurà d'ésser sotmesa a judici de la militància en un Congrés i mentrestant ningú pot fer prevaldre en aquest aspecte cap criteri personal i molt menys fer-lo avalar per una Organització responsable. I en canvi s'han descuidat del que més interessava a la Joventut nacionalista d'esquerra, que es vetllés pel prestigi

propi com a organització, mantenint-se en tot moment com a moviment juvenívol majoritari de la nostra terra i per damunt de tot de les atencions a què són acreadors tots els militants que amb el seu heroisme lluiten per a foragitar l'invasor de les terres que té oprimides. La definició de la seva visió política del moment, l'organització de conferències donant a conèixer el que representa el susdit moviment, les relacions exteriors encaminades a establir nexes per tal de contribuir a l'ajuda efectiva a Catalunya, amb les Organitzacions de joventuts de tipus liberal i democràtic estrangeres, són entre altres, activitats igualment deixades de banda per l'actual direcció de les Joventuts d'Esquerra d'Estat Català, afectes al partit majoritari de la nostra terra Esquerra Republicana de Catalunya.

Es aquesta una crida que fem des d'ABRIL que esperem serà constatada i rebuda per a tots els nostres patriotes del moviment juvenívol d'esquerra, amb l'única intenció, de procurar el ressorgiment de l'organització alludida, i la immediata rectificació de criteri en profit del moviment nacionalista d'esquerra a la nostra Pàtria sota els auspicis d'organitzacions tan arrelades al pensament majoritari de la nació, com Esquerra Republicana de Catalunya.

FRANCESC PADROS

L'enemic número 2 del combatent: El Fred

La nostra reraguàrdia, admirable per molts conceptes, admirable per la seva resistència davant de tots els intents d'intimidació pels procediments de guerra totalitària, admirable per la serenitat i grandesa d'esperit amb què suporta les privacions inherents a la guerra, i a la injustícia amb què el món oficial ha vingut tractant fins ara a l'Espanya republicana, no ha donat fins aquí tot el que pot i és possible esperar del seu sentir anti-feixista, en el que fa referència a la campanya d'hivern pel combatent.

Creiem que potser la majoria no ha copsat prou bé la importància que pels nostres soldats representa el trobar-se ben equipats contra un enemic més, que durant l'hivern ha de combatre tot soldat en campanya. Aquest enemic a vegades molt cruel, és el fred i el mal temps. L'home arrupit en la seva xavola, en la trinxera o en qualsevol lloc on el deure el porti, va sentint-se envoltat, agarrat per la gelada o fuetejat pel vent o la pluja inclement, fins a esdevenir un ésser semiinconscient atut i indefens davant les llargues hores.

Llavors, se li presenten a la imagina-

ció, el calor de la llar, el piset més o menys confortable, on els seus esperen el retorn. Prou sap ell que la seva mare, la dona, la germana, no han pogut fer més per tal que no senti la cruesa del temps. La mare és vella, amb prou feines s'hi veu, sols pot fer mitja, la dona acaparada pels fillets, les cues i la feina de la casa, no té temps, la germana ha de portar el jornal a casa. Així i tot ha rebut mitjons, jerséis i guants de llana, però no en té prou.

Tu, dona, que tens la sort de tenir els teus homes prop teu, ¿no hi penses amb els altres? Amb els germans que tot ho han abandonat, que ho donen tot per la pàtria.

Si pots estalviar-los sofriments, si dediques algunes hores i diners a proveir-los per la seva defensa contra el fred, el seu terrible enemic, et sentiràs contenta i quan dormis al costat del teu marit, prop dels fillets, et semblarà que hi tens més dret a fruit de la seva companyia, ja que tu també tens un record pels que allà lluny en ple camp, deixen la seva sang per la teva tranquil·litat i la dels teus.

EL MORALISTA

Conte inèdit

Aquella nit, la parella de guàrdies, al anar a la Comissaria a fer el relleu, el capità els digné:

—Anireu al carrer de Sans n.º 000, pis 11, que allí ja trobareu l'altra parella que ja us dirà la consigna. Res més.

Es posaren els fusells a l'espatlla, saludaren, i eixiren al carrer. xano xano, sense massa pressa, s'encaminaren els dos guàrdies, a l'adreça que el capità els havia donat.

L'un, el més vell, es deia Martínez; era un home casat, frisava la quarentena i era fill de Madrid, però de molt petit que vivia a Barcelona i parlava el català a la perfecció.

L'altre, el més jove, es deia Manuel, d'uns vint-i-cinc anys, era fill de Lleida.

Aquest, era d'esperit somniador, romàntic, amb l'ànima d'artista, que amb tots els casos de la vida, sempre hi veia al fons del fons, un drama latent a punt d'escalar.

Era un fantasiós moralista, i la seva dèria de moralitzar, li havia portat més d'un disgust.

I er fi, arribaren a la casa assenyalada, —que tot arriba en aquest món;— i la parella que cessava els donà les instruccions pertinents.

Es tractava de vigilar una mosca, —que no tindria més enllà d'una vintena d'anys, — que no s'escapés, puix estava en condició de presa, fins que s'emportessin el cadàver d'un infant de pocs mesos fill d'ella, i que estava de cos

present ja feia tres dies; res més que això. Després si l'arribaven a treure durant la seva guàrdia, per enterrar-lo, portar aquella desgraciada al Palau de Justícia.

Al moment de marxar, afegiren maliciosos:

—Al tanto nois! Que si la treballen bé, és peix al cove...

En entrar a l'habitació, on es trobava aquella dissortada, se'ls hi oferí als ulls un quadre que els deixà profundament impressionats.

Al fons de l'habitació, — una saleta no gaire gran, hi havia un llit amb el cadàver d'un infant que donava senyals de descomposició, i escampava una peculiar fortor que marejava; i al seu costat, assentada, s'hi albirava una dona jove, que a la dèbil claror d'una espelma s'endeïnava formosa.

Anava tota pintada, i somreia descaradament, contrastant amb el seu posat cínic, amb la visió punyent d'aquell quadre desagradable.

Què havia passat allí? Què representaven aquella criatura morta, i aquella dona presa? Aquestes preguntes eren les que interiorment es feien encuriosits els dos guàrdies.

En Manuel, fantasiós de mena, ja s'havia forjat tota una novel·la melodramàtica, amb un fatal desenllaç, potser tal volta hi batejava un crim...

Per sortir de dubtes, s'encarà amb aquella mosca, i li pregà que li expliqués la significació d'aquella escena que el sorprenia tan intensament.

Ella, li contà la seva vida, una història vulgar. Havia caigut per amor. Estimava bojament a un xicot, i de llur idili nasqué aquella criatura que estava de cos present, i llavors, el seu amant, es desentengué d'ella, abandonant-la amb el fruit de llurs amors.

Ell treballava a una fàbrica de caps de cartró, i l'amo, un burgès bretó i poca-vergonya, en assabentar-se de la seva caiguda, en volgué treure profit abusant de la seva desgràcia; ella, es defensà fastigujada d'aquell porc, i ell, el burgès despità l'acomadà. No content amb això, simulà un robatori d'unes quantes centes pessetes, acusant-la d'autora de la malifeta. Ella negà, però de res li valgué puix se li trobaren certa quantitat de pessetes que no sabé justificar, i la detingueren.

Total, que de tants disgustos, en sortí perjudicat el seu filllet, emmalaltí i morí. Ara sols esperava que se l'emportessin per a ingressar a la presó.

En Manuel, s'empassà a ulls clucs tota aquella història, i s'enterní pregonament.

Li feu un llarg sermó de moralista, prometent-li que si s'esmenava, ell faria tot el que calgués perquè en sortís perjudicada el menys possible.

Ella, li jurà i rejurà que quan sortís de la presó, la seva vida fóra digna i honorada, i que mai més s'escoltaria a cap home.

En Manuel es deixà convèncer, i com encara no havia menjat, li donà permís perquè sortís a comprar-lo, amb el consegüent astorament del seu company que es creia que en Manuel s'havia begut l'enteniment al mancar tan lleugerament als seus deures de no deixar sola aquella mosca, i vigilar-la.

—No temis, home!... No temis!... — li deia en Manuel. — Ja veuràs com tornarà... No veus que ací hi deixa el fill?... Com vols que no torni?...

En Martínez, no les tenia totes, puix si no tornava, el que és ells, ho passarien molt malament.

La noia tornà al cap de mitja hora, quan ja començaven a impacientar-se. Al veure-la entrar al pis, respiraren alleugerits d'aquell pesombre que els havia envaït.

—Aquest, ja es creia que no tornaria... — digué en Manuel, enriolat.

—Ben justet hi anat que no tornés!... — digué resolta. — Però m'hi he repensat, i ací em teniu...

En Manuel, no hi veia de cap ull de l'èxit que havia tingut amb la seva temeritat que tan cara podia costar-li.

Decidit com estava de protegir i salvar a aquella desgraciada, telefonejà a la funerària, escandalitzant-los de mala manera, i responsabilitzant-se de les despeses que hi poguessin haver; el resultat fou que a l'endemà al matí a primera hora, s'emportaren a enterrar aquell infantó, i els guàrdies s'endugueren la noia al Palau de Justícia, on quedà a disposició del jutge de guàrdia fins que disposà el seu trasllat a la presó.

LA GUILLOTINA

Es l'estre mortífer ideat pel filàntrop doctor Guillotin. Hi ha qui se'n riu d'això. ¿Com diantre pot ésser filàntrop l'inventor de la guillotina? Doncs bé, ho era. Tractava d'aconseguir el mínim de sofriments per a les víctimes d'implacables sentències. Conegut és el report on l'inventor expressa les qualitats del seu invent. Una de les quals és, segons ell, l'absència de dolor, tota vegada que l'ajusticiat no sent res més que una lleugera frescor.

Que per molts anys el lector i nosaltres desconequem aquesta frescor... Tanmateix, els calumniadors de la Revolució Francesa, capgiradora del món feudal, manquen a la veritat quan la descriuen com una bacanal de sang i de foc, on tota noció d'humanitat era proscripita o bandejada. Res d'això. Des del 5 de març del 1789, data de reunió dels Estats Generals i preüdi de la debacle absolutista, fins al regnat del Terror, sempre i en tot moment la desferiatat i la sevícia partiren de la Cort i dels seus adictes. Quan la ferotgia del poble es lliurà a excessos probables i inhumans fou sempre resposta a una provocació de la retida monarquia. El creador material, mecànic, tècnic de la guillotina fou el filàntrop, assembleista de Versalles. Però la perfídia de la noblesa, la flaquesa mental del rei, l'orgull de la reina i les intrigues de la Cort, foren els qui en precipitaren la malastruga funció, molt exagerada, tanmateix, pels detractors de la llibertat.

La guillotina actual és una edició moderna de la guillotina de Thermidor. Aquesta, l'autèntica, executora de Lluis i Maria Antonieta, diuen que avui es troba a Londres, al museu de figures de cera de madame Tussaud. I bé, amics, aquest terrible instrument de mort que ja posava els cabells de punta a molta gent, ¿sabeu quin nombre de víctimes va fer durant la seva dilatada gestió? De l'examen de documents que poden il·lustrar-nos al respecte es desprèn que les testes escapçades per la primitiva guillotina foren 22.000 en números rodons.

Certament que és una xifra esgarriosa per aquells que som partidaris de l'abolició de la pena de mort. No cal negar que es tracta d'un palmarès ben poc envejable. Però, si volem ésser justos i posar-nos la mà al pit, hauríem de reconèixer que la xifra de referència és ridícula si la comparem amb hecatombes històriques que hom estima glorioses per als qui les provocaren. Sense remuntar-nos a Ivan el Terrible ni a Felip II, botxins màxims del despotisme reial; sense catalogar les vides que va costar la Saint Barthelemy o la Guerra dels Trenta Anys, epopeies del campalisme, religió; sense esmentar les campanyes de Napoleó que, a Rússia solament, va deixar centenars de milers de soldats, fixem-nos en la guerra mundial d'ara fa divuit anys i veurem que, mentre la guillotina amb 22.000 caps en tenia prou per a extirpar la realesa i fer germinar un ordre nou, els monarques, els capitalistes, els conservadors de tot arreu, per un simple passió militar que no aconduïx a res, que no resol res, que no trabuca res, s'rifiquen impavidament en un dia moltes més existències que no pas la guillotina en tot el transcurs de la Revolució.

JOSEP M. FRANCÉS

En Manuel s'entrevistà amb el senyor jutge interessant-se per la sort d'aquella dissortada, relatant-li correctada i augmentada tota la història de la seva protegida, pintant-li amb els colors més vius la pregona en moralitat de l'ambient en què visqué, i acabà culpant als homes que la tractaren amb tanta villesa, com uns perfectes canalles.

En resum, que el jutge li prometé fer tot el que li permetés el Codi, en benefici de la seva recomanada.

Cuïtà a innovar el seu feliç resultat a la detinguda, renovant fi ella les protes-

ses d'innocència, i els propòsits d'esmenar-se així que sortís de la presó.

Ja havia transcorregut més de dos anys dels fets que acabem de relatar, — i en Manuel ja els havia oblidat completament, — que un dia passejant-se pel carrer Nou de la Rambla, se sentí violentment abraçat per una fembra, que al·lavors el petonejava atropelladament al mig del carrer amb el natural astorament d'en Manuel, i cridant l'atenció dels viants que encuriolats s'aturaren a contemplar aquella escena.

Quan pogué desmpellgar-se d'ella, aleshores reconegué aquella noia que ell havia protegit tan desinteressadament.

Ella no parava de dir-li que ell, era per ella més que el seu pare, i que sortí d'ell, es veia ara en una posició més que envejable.

El bon Manuel, l'esguardava concirós brandant la testa, en endevinar la inutilitat de les seves doctrines moralistes, constatant a simple vista, pel luxe desmesurat i cridaner d'ella, la mena de vida que portava aquella noia, i ja que contra el destí d'una persona s'hi veia impotent, decidí no emoinar-si massa, i enllaçant-la per la cintura se l'endugué carrer enllà entre la riuada de gent que en aquella hora daurada del cap vespre deambulava pressorosament per aquella popular via barcelonina...

RA-MA-TA

De les Arts

ARRAN D'UNA EXPOSICIÓ

S'ha inaugurat recentment al local del Casal de la Cultura una important exposició de periòdics murals i treballs artístics organitzada pel Comissariat i Comissió de Cultura de la caserna «Francesc Macià», amb la col·laboració oficial del Comissariat del C. R. I. M. 16, per tal de contribuir a la suscripció Pro-Roba d'Àbric al Combatent.

La impressió global que hom experimenta bon punt entra a la sala, és del tot distinta de la que experimentàvem en anteriors exposicions: us atrau, se us emporta — per dir-ho així — impressió que es referma més encara a mesura que examineu en detall les teles exposades.

El que primerament us sobta és la gran varietat de temes i la diferent manera de tractar cada un d'ells.

On també reix plenament en la major part de les obres exposades, és en la perspectiva, tan difícil d'assolir. En aquest aspecte, podríem esmentar algunes teles que constitueixen una verdadera demostració del domini de la perspectiva d'aquests experts artistes que componen l'esmentada exposició.

Els varis temes són per a copsar l'inefable poesia que envolten els paisatges, és a dir, tot allò que hi ha més enllà de les coses materials que conté, animades i inanimades.

L'exposició es conté de les obres següents: PINTURES: 1, Crepuscle; 2, Atmetllers; 3, Camí dels monjos; 4, Camí del monestir; 5, Contrallum; 6, Taulades; 7, Montserrat; 8, Montserrat (nota) d'Antoni Llobet (Caserna «Francesc Macià»). ESCULTURES: 1, Evacuació; 2, Figura d'Alfons Ibañez (Caserna «Francesc Ma-

cià»). RELLEUS: 1, Espanya, 2, Combatents, de Jordi Perramon (Caserna «Francesc Macià»). AQUAREL·LES: 1, Gitanos; 2, Fantasia; 3, Projecte; 4, Dibuxos; 5, Dibuxos, d'Aureli Simon (Caserna «Francesc Macià»). 1, Crisantems; 2, Interior; 3, Paisatge; 4, Vies mortes, de Tomàs Sayol (Caserna «Francesc Macià»). 1, Carnaval; 2, Cases, d'Antoni Prats (Caserna «Francesc Macià»). PINTURES: 1, Paisatge; 2, Pas a nivell; 3, Nuvolada, d'A. Freixas (Caserna «Carles Marx»).

Conjuntament hi ha varis cartells de propaganda dels artistes Josep Oliveras, Antoni Alegre, Josep Gallego, Rafael Busquets, Rafael Romero i Joaquim Pinar, tots de caserna «Francesc Macià».

Per mitjà d'aquest setmanari «Abril», felicitem a tots els artistes per l'alt valor de l'exposició, i d'una manera especial al Comissariat iniciador, bò i esperant que no serà la darrera vegada que el poble català tindrà ocasió d'admirar les seves obres.

Els distints periòdics murals exposats en la mateixa són fets d'acord i formant part dels actes commemoratius de l'heroica defensa de Madrid, efectuat pels reclutes incorporats als diferents camps i casernes que depenen de l'esmentat C. R. I. M., 16, els quals aprofiten les hores de lleure per a col·laborar a l'obra cultural del nostre gloriós Exèrcit de la República.

Per tal de premiar els treballs presentats s'ha nomenat un Jurat competent que distribuirà diversos premis els qui en siguin mereixedors de tal distinció.

J. CASTANYS TORRENT

FRANCESC LAYRET

UNA VIDA AL SERVEI DEL POBLE

Hi estigué enterament la de l'home que dins de pocs dies es compliran divuit anys del seu assassinat per les bandes terroristes organitzades pels sanguinaris Anido i Arlegui i pagades per la Federació Patronal dirigida pels funestos Graupera y Junoy. Tan repugnant crim, comès en la persona d'un invàlid com era Francesc Layret, causà pregona indignació entre la massa obrera de Catalunya que ho palesà declarant una vaga general que, malgrat la brutal repressió dels dèspotes enfaixats que imposaven llur voluntat a Catalunya, durà deu dies.

Francesc Layret, malgrat el defecte físic que patia de resultes d'haver estat atacat de paràlisi infantil, és un dels homes que més han contribuït a desvetllar les adormides ànsies renovadores del poble català; ja que en els aspectes cultural, social i polític, desenvolupà una tasca tan intensa i eficient, que el fan mereixedor de la gratitud del poble.

No anem, amb les presents ratlles, a descriure tota la tasca duta a terme pel gran tullid que la burgesia catalana féu assassinar; únicament ens proposem fer ressaltar, a grans trets i com a home, natge a tan significada personalitat de la política catalana, alguns dels aspectes

de la seva constant actuació en pro del millorament material i espiritual del nostre poble.

La seva vida política comença a la Universitat on no odeva ir-se amb l'esperit reaccionari dels professors ni amb la indiferència política dels estudiants amb un nombre reduït d'amics i companys d'estudi, entre ells l'actual President de Catalunya, l'Alfred Perenyà, Torres, Espanya, Serra Hunter, etcètera, etc., fundà l'Escola Republicana amb la qual acabà amb la grisor de les aules universitàries, i iniciant tot seguit sota el nom d'extensió universitària, la històrica croada per la cultura que consistí en portar en el si de les mateixes societats obreres els professors a fi de divulgar entre els obrers els coneixements humans, en la qual tasca fou secundat pels catedràtics Odó de Buen i Martínez Vargas, que va tenir també el seu bon temps, i estimulat pel llavors Rector, Sr. Rodríguez Méndez.

Fruit immediat de tal campanya va ésser interessar a la classe obrera en la vida pública i de fer-la adonar de importància que per assolir llurs reivindicacions tenia la instrucció, la llavor de la qual no caigué en terreny ermi ja que en bon nombre d'importants ciutats de la

nostra terra la classe treballadora fundà entitats culturals que culminà, amb la fundació, ací a Barcelona, de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, del qual Layret en fou el primer President, i que tant ha contribuït durant prop de quaranta anys, a divulgar la cultura i a la formació espiritual del nostre poble.

Elegit regidor a l'Ajuntament de Barcelona, fou designat per a presidir la Comissió de Cultura des d'on realitzà una tasca digna de tota lloança amb el famós pressupost de Cultura que presentà al Consistori i que tot i havent estat aprovat pel mateix no pogué la Ciutat veure'l convertit en realitat, ja que l'Alcalde de Rein Ordre i la campanya feta contra el pressupost referit per l'element reaccionari i clerical de Barcelona, es negà a donar-li el vist i plau. No obstant, el pla cultural amb tant de fervor i afecte elaborat per Layret, ha estat realitat, per quant tota l'obra cultural duta a terme pels successius Ajuntaments de Barcelona ha girat al redós del mateix i per mostra tenim els grups escolars espargits per la ciutat, concebuts per aquest gran democrata en el seu pla cultural.

Com a polític, va ésser actor destacat en totes les convulsions polítiques i socials que hi han hagut en el nostre país des de la Solidaritat Catalana fins als moviments netament socials de després de la gran guerra. Fou el fundador i puntal més fort del gloriós Partit Republicà Català que tanta influència política va tenir arreu de Catalunya, havent estat, en nom del mateix, elegit diputat pel districte de Sabadell l'any 1919, revelant-se com a parlamentari de gran vàlua per les seves intervencions en defensa de la Democràcia i dels drets i interessos dels treballadors, que merescien l'aprovació de tots els elements avançats i progressius del país i captant-se com és natural, l'ira dels reaccionaris fins a tal punt, que un tal Veloz i el llavors coronel Fanjul, el que fa dos anys la República hagué de fusellar per traïdor, pretengueren covardament agredir-lo per la condemna que féu des del seu escó parlamentari, del procedir indigne del militarisme monàrquic, cosa que no pogueren efectuar per la protecció dels pocs diputats socialistes que formaven part del Parlament.

Com no era Layret d'aquella mena de polític que espantant-se de la seva pròpia obra fan marxa enrera, es convertí, des del primer moment, en defensor de la Revolució Russa, fins a tal punt que en el Congrés celebrat pel Partit Republicà Català l'agost del 1920, va defensar l'adhesió del mateix a la III Internacional, pronunciant en defensa de la mateixa, un discurs que causaren l'admiració de tots els que assistíem a tal comici, si l'adhesió no es féu efectiva fou per haver caigut assassinat tres mesos després.

Advocat de professió, la seva toga estigué en tot moment al servei dels oprimits, havent intervingut en infinitats de processos, alguns de gran ressonància i de manera especial els derivats de les lluites socials dels anys 1918-19, havent actuat indistintament en les audiències de Barcelona, Saragossa, Màlaga, Sevilla, Madrid, etc., evitant, amb la seva eloqüència i ciència jurídica, a molts obrers d'ésser portats a presidi o morir a mans del botxí, en la qual tasca assolí tanta fama que no hi havia procés difícil que ell no fos requerit per a disputar a fiscals i a magistrats, la llibertat i la vida d'éssers humans.

La seva lluita en defensa dels perseguïts la prosseguí fins al moment mateix de la seva mort, ja que va ésser assassinat en el moment que anava a fer gestions a fi de que no fossin portats al Castell de la Mola, Lluís Companys, Barrera, Seguí, Amador, Massoni, Comas i d'altres dignes ciutadans que no havien comès altre delictes que lluitar pel millorament moral i material dels treballadors.

Fou en el moment d'ésser portat el seu cos al cementiri que el poble de Barcelona palesà el gran afecte que sentia per Layret i quant gran el dolor per la seva mort, ja que malgrat d'haver el dèspota Anido situat pels carrers de la ciutat a tota la guàrdia civil i policia de què disposava, no deixaren els treballadors d'acudir a l'acte de l'enterrament del que tant els havia defensat en tots els terrenys, ja que constituí una manifestació de dol mai no vista a Barcelona.

Als divuit anys de la seva desaparició, hom s'adona que d'haver ell viscut, no s'hauria trigat tant a foragitar a la reac-

ció catalana dels llocs de govern que durant tants d'anys indegudament ocupà, ja que la força política que la desbancà dels mateixos anava a crear-la, quan fou assassinat, amb els mateixos elements que fou creada la gran organització política que és Esquerra Republicana de Catalunya, i convençuts estem que no s'hauria produït la dictadura de Primo de Rivera ni haurien tingut els generals traïdors, ocasió de facilitar la invasió de la nostra terra.

MIQUEL VILAGINÉS

LA MORT

Per EMILI BAUDIN

(Vegís n.ºs. 5, 6, 8, 9, 11 i 13)

(Acabament)

Aquest és el cel, el vertader cel al qual aspirem tots.

I direm també que així com hi ha molts cervells que, talment com un aparell ràdio-receptor recull un so dispers per l'espai, procedent d'una ràdio-emissora i l'amplia i hi ha molts cervells que recullen una idea i l'assimilen, també pot haver-hi, a la millor, un cervell predisposat que tingui les mateixes característiques que el d'un ésser traspassat un temps més o menys llunyà i que reculli de l'espai aquella energia latent i se l'assimili. És un fenomen naturalíssim i és en ell que es recolzen les teories de la reencarnació.

Hem donat una explicació d'aquestes teories. No és precisament la reencarnació tal com la consideren vulgarment. És, senzillament, un fenomen de telepatia, força convenient per al progrés de la humanitat.

I com a confirmació d'aquesta teoria direm que el regulador del rellotge, inventat per Arquímedes i destruït pel soldat romà que l'assassinà arran del setí de Siracusa, restà més de mil anys sense ésser assimilat per cap cervell humà fins que un monjo fugitiu de França i perseguit per bruixots es refugià a Catalunya, fou protegit pel comte Berenguer el Savi, recollí aquest invent que desconeixia i el féu conèixer a tot el món quan esdevingué el Papa amb el nom de Silvestre II, que fou també qui protegit per aquell gran comte fou pensionat per anar a estudiar a la Universitat del rei Abderramán, de Toledo, i introduí a Europa les xifres alarbs.

I no té, doncs, res d'estrany que aquestes idees lluminoses que corren per l'espai plasmin en alguns cervells privilegiats i que infants de famílies humils esdevinguin homes extraordinaris que honoren la humanitat i guien el món pel camí del progrés induint els homes, amb l'exemple llur de constància i d'abnegació, d'amor als humils i d'esperit de sacrifici, a anar pel camí de la vertadera perfecció, perquè regni la pau entre els homes de bona voluntat i perquè estimant-nos els uns als altres com a germans que som, convertim aquest miser planeta en un veritable paradís, i perquè tots i tot ací a la terra no sigui més que un càntic de glòria per a l'excels i Gran Arquitecte de l'Univers.

Franco i els seus inspiradors, aprofitant la data de la reunió franco-britànica a París, han volgut palesar ostensiblement el més absolut menyspreu pels sentiments que informen la nostra civilització. Els aviadors italo-germànics, fent gala del més repugnant sadisme, han semblat repetidament la mort, bombardejant els barris més tranquils i poblats de la ciutat. Que els que no volen interressar-se pels nostres dols, meditin, almenys, la responsabilitat que comporta el deixar pas als propugnadors de la bestialitat desfermada

MUSSOLINI

Tu, el primer,
gran tirà i renegat ja de naixença,
botxi dels teus germans i del teu poble
als quals amordaçares en nom d'una Cultura
per conquerir un Imperi,
un Imperi de crims i de barbàrie,
com mai el món no ha vist, ni pot contar la història.
Trenques el fil de les nobles idees,
àdhuc d'aquelles que tu mateix havies combregat,
de baix com eres.

Tu, que ho volies cremar tot; la tirania,
i els poders opressors, fas pitjor encara:
Has inventat el feix i n'has fet símbol,
— el feix i la destal, símbols sinistres
d'esclavitud i oprobí —
per a lligar el teu poble d'on sortires
i erigir-te en tirà, com Juli Cèsar
o pitjor, com Neró qui cremà Roma
en les seves disbauxes i follies.

Tu empengueres la "marxa sobre Roma"
i ara penses fer igual amb tots els pobles
pensant que repetir una gesta és cosa fàcil.
Si et posares un rei a la butxaca
que et fas ballar talment un putxinel·li
i ell aprova els teus crims de cada dia,
pensa que els reis ja compten amb pallassos
i amb criminals que els guarden les espatlles
i amb renegats i lladres d'etiqueta
els quals quan els escau se'ls saben treure
com a gossos ronyosos a patades.

Amb els sarments del feix has ofegat ton poble,
els humils, els de baix, i has plantat cara
a tot el món honrat que recrimina
tos crims i assassinats
que fas en nom del feix i del poder de Roma
que tu mateix has mort.

I encara portes
per penyora dels crims camisa negra.
Negra de sang vermella que vessares,
vesses i fas vessar a blanques i a negres.
Aí, la vermella sang dels Mateotti
i d'altres que amb tos crims anihilares!
¿no et pesa, no et fan ombra en ta consciència?

Has endolat tot el poble d'Itàlia
i no veus altre món que el món de Roma,
per la qual mates i robes i cremes
per fer d'ella i del món un Poder únic,
com si bastir-se Imperi fos tan fàcil
com el posar-se un rei a la butxaca.
Tu has mort les joventuts de tot un poble,
del teu poble, d'Itàlia, en grans parades
militars.

Les promocions de Joves
que han pujat sota el feix i la mordaça,
res no saben del món ni de la vida
ni han fet la joventut, perquè els criares
a imatge teva, sense goig i febles,
sota el fuet de bèstia que repugna.
Els has pujat amb el punyal i el glavi,
i en holocaust a tu, estenen llurs braços
que per vergonya d'ells, camises negres,
es planyen de no haver tingut altres joguines
que glavis i escopetes; i sols viuen,
per vergonya del món, per a la guerra.
Els Joves més fornits són "fletxes negres",
i als més petits de tots els dius "bal·lilles",
als quals ensenyas d'odiar altres races
que amb el pas ferm i decidit avancen
vers una nova era de dignitat humana.

Milers d'infants han mort els "fletxes negres"
a Abissínia i a Espanya. Però deixen
xopa de sang d'Itàlia aquestes terres
i fugen com a bens, campí qui pugui,
quan es troben davant d'uns homes lliures
que defensen com llops llur pròpia terra.
I llancen els punyals i les camises
que els havies donat com a joguines.

Si et vas bastir un Imperi amb Abissínia,
ara te'n vols fer un altre dins d'Ibèria.
Però Ibèria et rebutja i et demostra
que el teu feix repugnant i els teus "bal·lilles",
les "fletxes negres" i assassins que envies
no són ni valen res al costat nostre;
i s'esberlen el cap per més que facin
els teus minyons que juguen a fer guerra
i no saben que amb homes se les heuen.

Si ets el "pinxo" del món, ton mateix poble
que ara et fa acatament perquè l'ofegues,
s'alçarà contra teu, que a tu t'espera
la fi d'aquells qui moren per l'espatlla
en el tombar de qualque cantonada
d'un carrer repugnant...

Tal ensenyares
que occit has de morir pel punyal propi
que ara, embafat, en ta cintura ostentes.

(Fragment inèdit de l'«Oda Bàrbara» Mussolini, Plus XI i Hitler)

J. M. PROUS I VILA

"ABRIL" A FRANCESC MACIÀ

"Abril" té en preparació un número
extraordinari, amb motiu de l'Aniver-
sari de Francesc Macià.

En aquest número la figura i els
records de l'"Avi" reviuran en les pà-
gines del nostre periòdic.

La Direcció fa avinent a tots els
seus col·laboradors absents de la nostra
ciutat, la conveniència de què no en falti
un, en el modest homenatge dedicat
al primer President de la Generalitat
restaurada.

CARNET INTERNACIONAL

El desplaçament que tindrà lloc aquesta setmana per part dels ministres anglesos a París, amb la finalitat de tractar sobre les relacions de ambdós països amb els seus col·legues francesos, ha merescut els més variats comentaris, sense però fer possible establir de una manera concreta els punts exactes que seran motiu de debat. No hi ha dubte, i en aquest cas coincideixen tots els comentaristes, que una de les qüestions destinades a ocupar l'atenció dels quatre, és la guerra d'Espanya. No és possible preveure els termes en què serà plantejada la qüestió per part dels referits homes d'Estat, ni si alguna de les fantàstiques combinacions o plans que vénen circulant per la premsa estrangera poden en veritat ésser-les-hi atribuïdes. El que sí podem afirmar des d'aquí, és que l'única intervenció eficaç que poden portar al problema espanyol — com ells l'anomenen — és la d'arribar a un acord per a fer efectiva la retirada total de tota intervenció italo-germànica a la zona franquista; obtenint que pels facciosos es compleixi exactament l'acord establert i aprovat pel comitè de Londres, el qual acord per altra part no hi falta la signatura dels dos representants de Hitler i Mussolini.

Si els arbitristes de Munic desitgen sincerament la pacificació de la nostra península i a l'ensens cooperar d'una manera positiva a què la influència totalitària no pugui establir-se en aquest extrem occidental d'Europa, amb notori perjudici per les seves comunicacions imperials i interessos estratègics, no tenen altre camí que obligar als governs totalitaris a respectar l'esmentat acord de Londres, de tan laboriosa gestació.

Si la política de redreçament d'Anglaterra i França davant l'agressivitat dels països totalitaris, no és un fet que es tradueixi en actituds enèrgiques, i aquestes potències persisteixen en deixar actuar lliurement als dictadors sense respecte a la sobirania dels pobles i no es restableix l'imperi del dret internacional, resultaran en va tots els esforços que portin a cap per tal de conservar la seva influència i els seus interessos en els països de la petita entesa. Tot el relatiu optimisme registrat aquests darrers dies a Londres i París amb motiu dels viatges del Rei Carol de Rumania i del Príncep regent de Iugoslàvia, esdevindrien inútils, ja que els pobles són també realistes a la seva manera i l'exemple d'Àustria i Txecoslovàquia no és fàcil d'oblidar. Una actitud enèrgica respecte a la intervenció a Espanya podria reivindicar a les potències democràtiques davant les nacions dèbils, i el seu prestigi reafirmat, permetria de consolidar un nou front de resistència contra l'expansió germànica vers el pròxim orient, i evitar el reforçament de la posició d'Itàlia a la Mediterrània, que representen per un esdevenidor més o menys llunyà el debilitament i fins l'anul·lació de les posicions britàniques que asseguruen les comunicacions amb Egipte i l'Índia i l'imperi colonial francès amb la metròpoli.

Pel que atany a la veïna república, sembla que l'instint de conservació i el sentiment patriòtic s'han vist despertats davant les conseqüències de la «pacificació» de Munic i cada dia és més unànime la decisió d'oposar-se a noves claudicacions, davant dels adversaris d'avui i segurs enemics de demà. Manca, però, saber, si els representants actuals del poble francès voldran, o en tot cas tindran l'energia suficient per a sostenir un criteri ferm i digne davant probables suggestions i àdhuc pressions que puguin exercir damunt el seu ànim Chamberlain i el seu col·lega Halifax, originals exemplars del pacifisme conservador britànic.

Per al senyor Chamberlain i els interessos que directament representa, és motiu de preocupació principal, els enormes perjudicis experimentats a l'extrem orient i l'amenaça cada dia creixent de la política d'expansió i hegemonia japonesa, en els llocs de Xina on precisament radiquen els principals interessos de les potències occidentals. En aquest extrem la cooperació i estreta intel·ligència amb Nord Amèrica, és un factor principal que no és de creure puguin negligir els ministres anglesos. Si volen que l'opinió nordamericana, avui molt revoltada per la conducta del Reich vers els jueus, es manifesti favorable a una cooperació efectiva dels Estats Units amb les nacions europees els interessos dels quals es troben amenaçats a l'Àsia, no és aconsellable una actitud dèbil i claudicant de les mateixes, en la defensa dels seus interessos més directament amenaçats. De persistir en la política de claudicacions iniciada a Munic, el poderós país americà recolzat en els seus enormes recursos és probable opti per a la defensa dels seus propis interessos, prescindint dels qui no volen o no poden redreçar-se davant la política agressiva i decidida dels països totalitaris.

S. FIGUERES